

Rapport – nasjonalt tilsynsprosjekt 2019

MATKONTAKTMATERIALER

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Foto: Colourbox

Innholdsfortegnelse

1	Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter.....	2
2	Sammendrag.....	3
3	Bakgrunn og gjennomføring	6
3.1	Bakgrunn.....	6
3.2	Tilsynsmetode	6
3.3	Målsetning.....	7
3.4	Organisering.....	7
3.5	Regelverksgrunnlag	8
3.6	Gjennomføring	9
3.6.1	Informasjon og veiledning til virksomhetene	9
3.6.2	Tema for tilsyn.....	9
4	Resultater.....	10
4.1	Omfang – antall virksomheter og matkontaktmaterialer	10
4.2	System for sporbarhet	11
4.3	Samsvarserklæring	11
4.3.1	Kvaliteten på samsvarserklæringene.....	11
4.3.2	Kunnskap om innholdet i samsvarserklæringen	12
4.4	Merking	13
4.5	Vurdering av underlagsdokumentasjon for plastmaterialer	13
4.6	Registrering av aktive- og intelligente matkontaktmaterialer	14
4.7	Bruk av resirkulert materiale.....	14
4.8	Vurdering av resultatene	14
4.8.1	System for sporbarhet.....	15
4.8.2	Samsvarserklæringer	15
4.8.3	Kvaliteten på innholdet og kunnskap om innholdet i samsvarserklæringen	15
4.8.4	Merking	15
4.8.5	Underlagsdokumentasjon.....	16
4.8.6	Øvrige resultater.....	16
4.8.7	Effektmålene	17
4.9	Konklusjon	17
	Vedlegg 1 Brev til aktuelle virksomheter	18
	Vedlegg 2 Brev til virksomheter som ikke var registrert.....	22
	Vedlegg 3 Resultater fordelt på Mattilsynets regioner	24

1 Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekter

Et tilsynsprosjekt er et tidsavgrenset prosjekt hvor virksomhetenes etterlevelse av regelverket innen en bransje eller et fagtema kontrolleres. Tilsynet er koordinert tids- og innholdsmessig. Mattilsynet får inn nyttig informasjon om tilstanden på området gjennom tilsynsprosjektene. Det gis opplæring til inspektørene om gjennomføring av tilsynet og eventuell virkemiddelbruk. Tilsynet i et prosjekt kan være både inspeksjoner, revisjoner og prøvetaking.

Et tilsynsprosjekt kan bruke ulike virkemidler for å stimulere virksomhetene til etterlevelse av regelverket. Dette kan for eksempel være gjennom informasjonsarbeid og samarbeid med bransjeorganisasjoner og andre myndigheter.

Prosjektene kan være nasjonale, gjelde for hele landet og involvere alle eller de fleste av Mattilsynets regioner. De kan også være regionale/lokale og gjennomføres da i begrensede deler av landet.

De nasjonale tilsynsprosjektene styres av fagavdelingene ved Mattilsynets hovedkontor. Planleggingen og gjennomføringen av prosjektene er som hovedregel delegert til et regionkontor med regiondirektøren som prosjektansvarlig. Regiondirektøren utpeker en prosjektleder som oppretter en prosjektgruppe. Prosjektgruppen har det daglige ansvaret for gjennomføring av prosjektet.

2 Sammendrag

Bakgrunn

Mattilsynets nasjonale tilsynsprosjekt i 2018-19 er en oppfølging av det nordiske tilsynsprosjektet i 2013-15 med tema matkontaktmaterialer i plast. Kontroll av samsvarserklæringer har vært sentralt i begge prosjektene. Slike erklæringer skal følge matkontaktmaterialene gjennom alle ledd i kjeden fram til siste ledd før detaljist og skal blant annet gi informasjon om hva materialet består av og hvordan det er ment brukt. Matkontaktforskriften stiller krav om samsvarserklæring for alle typer matkontaktmaterialer.

Tiltak for å følge opp FNs bærekraftsmål har gitt økt interesse for bruk av alternative materialer i stedet for plast i serviser og til emballering av mat. Ulike fibermaterialer som papp, papir og bambus er brukt som erstatning.

Som en følge av dette, har det vært interessant å finne ut om det også følger samsvarserklæringer med andre typer materialer enn plast. Informasjonen i samsvarserklæringene må forstås av virksomhetene for å ha en funksjon. Derfor har vi vurdert deres kunnskap til å forstå og følge informasjonen i erklæringene. I tillegg har vi sett om merkingen av materialene var i tråd med kravene i regelverket. Bruk av resirkulert plast og bruk av aktive og intelligente matkontaktmaterialer er også kartlagt.

Målsetning

Prosjektet har som mål å bidra til effektivt og enhetlig tilsyn med matkontaktmaterialer som produseres, importeres (også innen EØS) og omsettes i Norge. Når virksomhetene får økt sin kunnskap om regelverket gjennom veiledning og tilsyn, vil også resultatet bli bedre regelverksetterlevelse og tryggere bruk av matkontaktmaterialer. Det har også vært viktig å få mer kunnskap om nye trender i valg og bruk av matkontaktmaterialer.

Organisering

Prosjektet eies av Mattilsynets hovedkontor, men region Øst har hatt ansvaret for gjennomføringen. Prosjektgruppen har bestått av medlemmer fra hovedkontoret, region Øst og region Sør og Vest. Prosjektlederen er fra region Øst.

Regelverksgrunnlag

Matkontaktforskriften er gjeldende regelverk i Norge. Den er hjemlet i matloven og gjennomfører relevante EU-forordninger for matkontaktmaterialer. Det er for eksempel rammeforordningen som gjelder for alle materialer. Forordning (EF) nr. 1935/2004 om materialer og gjenstander som er bestemt å komme i kontakt med næringsmidler, eller den spesifikke forordningen som gjelder for plastmaterialer forordning (EU) nr. 10/2011 om plastmaterialer og gjenstander som er bestemt å komme i kontakt med næringsmidler.

Kontrollforskriften har bestemmelser om utøvelsen av tilsynet.

Gjennomføring

Matkontaktprosjektet ble planlagt i 2018 og gjennomført i 2019 med deltakelse fra alle regioner. I forkant av tilsynsperioden ble det sendt brev med informasjon om prosjektet og om sentrale regelverkskrav til virksomheter som kunne være aktuelle for å få tilsyn.

Det er gjennomført avtalte inspeksjoner i 46 virksomheter utført ved bruk av felles tilsynsmaal og sjekklister. Tema for tilsynene har vært:

- System for sporbarhet
- Samsvarserklæring for valgte matkontaktmaterialer
- Kunnskap om innholdet i erklæringen
- Merking av matkontaktmaterialene
- Kartlegging av bruk av aktive- og intelligente matkontaktmaterialer og bruk av resirkulert materiale

Totalt 77 matkontaktmaterialer er vurdert. For 10 av disse er underlagsdokumentasjonen for samsvarserklæringene vurdert.

Resultater

Av de 46 matkontaktvirksomhetene som fikk tilsyn, var det flest som hadde plastmaterialer. Det var kun i sju virksomheter det bare ble vurdert materialer i papp og papir. Alle virksomhetene hadde etablert system for sporbarhet.

Totalt ble det etterspurt og vurdert samsvarserklæringer for 77 matkontaktmaterialer. Av disse var det 64 plastmaterialer og 13 materialer i papp/papir. For sju materialer kunne det ikke legges fram samsvarserklæring. Flere av disse hadde opprinnelse i asiatiske land og var tatt inn til Norge via EU. Kvaliteten på innholdet i samsvarserklæringene og virksomhetenes kunnskap for å forstå hva dette betydde, var god for ca. 60% av materialene. Gjennomgang av underlagsdokumentasjon for 10 av samsvarserklæringene viste at det ikke alltid var samsvar mellom opplysningene i samsvarserklæringen og dokumentasjonen den skal bygge på.

Merkingen av matkontaktmaterialene var tilfredsstillende for vel 90% av materialene.

Seks virksomheter har aktive matkontaktmaterialer i form av absorpsjonsputer som trekker til seg fuktighet i pakninger beregnet for ferskt kjøtt og fersk fisk. En virksomhet benyttet resirkulert plastmateriale.

Konklusjon

Tilsyn og veiledning har bidratt til at virksomheter som produserer, importerer/samhandler og omsetter matkontaktmaterialer har blitt mer bevisste på hvor viktig det er å ha en god

samsvarserklæring og å ha kunnskap til å forstå innholdet i den. Merkingen av matkontaktmaterialene var gjennomgående god og viser at brukeren i de fleste tilfellene får informasjon om bruksområde for matkontaktmaterialet eller gjenstanden.

For ca. 40% av samsvarserklæringene vi vurderte, var ikke kvaliteten på informasjonen god nok. I flere tilfeller var heller ikke informasjonen tilstrekkelig dokumentert i underlagsdokumentasjonen. Dette, sammen med stadig utvikling og bruk av nye materialer som ikke er like detaljregulert som plast, gjør at Mattilsynet må fortsette å ha god kommunikasjon med bransjen, gi veiledning og føre tilsyn med matkontaktmaterialer og dokumentasjonen som skal følge disse fram til siste ledd før detaljist.

Alle Mattilsynets regioner har økt sin kunnskap om matkontaktmaterialer og har gjennomført tilsyn ved bruk av samme metode og tilsynsverktøy. Dette bidrar til enhetlig og effektivt tilsyn i Norge.

3 Bakgrunn og gjennomføring

3.1 Bakgrunn

Matkontaktprosjektet er et nasjonalt tilsynsprosjekt som ble planlagt i 2018 og gjennomført i 2019. Hensikten med prosjektet var å føre tilsyn med virksomheter som produserer, importerer/samhandler eller omsetter matkontaktmaterialer. Samsvarserklæringer er et viktig regelverkskrav for å sikre trygge matkontaktmaterialer. Dette er erklæringer som skal følge matkontaktmaterialene fra leverandør til kunde. Vi vurderte i noen tilfeller også dokumentasjonen som var lagt til grunn for informasjonen gitt i samsvarserklæringen. Merkingen av matkontaktmaterialer ble også sjekket. Denne skal gi informasjon til mottakeren om riktig bruk av matkontaktmaterialet for å sikre trygg mat. Prosjektet er en oppfølging av det nordiske (og nasjonale) matkontaktprosjektet i 2013-15.

Bærekraft og utfordringer

Mange forbrukere er opptatt av å bidra til et mer bærekraftig samfunn. Redusert matsvinn og emballering av mat står sentralt i debatten om hva som er riktige tiltak. Vi ser at det er en utvikling mot å erstatte plastmaterialer med materialer av fibermaterialer som bambus, papp og papir. Dette vurderes av mange som en mer miljøvennlig løsning. Utfordringen med dette, er at vi i dag ikke har et detaljert regelverk for fibermaterialer, slik vi har for plast. Vi vet også at papp og papir ofte må behandles med ulike stoffer for å kunne fungere som erstatning for plastemballasje. Feil bruk av disse stoffene kan gjøre maten helseskadelig ved at uønskede stoffer overføres fra matkontaktmaterialene til maten.

3.2 Tilsynsmetode

En viktig del av tilsynet med matkontaktmaterialer er dokumentasjonskontroll. Det vil si kontroll av dokumentasjonen som følger matkontaktmaterialet. Samsvarserklæringen er det viktigste dokumentet. Den er en egenerklæring fra leverandør til kunde og skal gi en oppsummering av informasjonen leverandøren har fra underliggende dokumentasjon om matkontaktmaterialet. Dette kan være hvilke råmaterialer som er brukt, hvilke tester og analyser som er foretatt og under hvilke forhold produksjonen har foregått. Samsvarserklæringen skal også gi informasjon om bruksspesifikasjoner knyttet til materialet til neste ledd. Denne informasjonen er en viktig forutsetning for å sikre riktig og trygg bruk.

Merkingen av produktene er også viktig for riktig bruk. Regelverket har ulike krav til merking avhengig av om matkontaktmaterialet er ment for salg direkte til forbruker eller til omsetningsledd før detaljistleddet, dvs. der varen selges til sluttforbruker.

For å kunne utføre dokumentasjonskontroll, krever det særskilt kompetanse og trening. Det er også behov for å kunne rådføre seg med andre som arbeider med det samme. I dette tilsynsprosjektet ble det derfor gitt tilbud om felles opplæring til aktuelle inspektører i alle regionene og særskilt opplæring for regionene som skulle vurdere underlagsdokumentasjon.

Prosjektleder har gitt informasjon og veiledning til bransjen gjennom foredrag på ulike arenaer. God kontakt med bransjeaktører er en viktig del av et nasjonalt tilsynsprosjekt.

3.3 Målsetning

Prosjektets målsetning var gjennom veiledning og tilsyn å bidra til en effekt knyttet til:

- effektivt og enhetlig tilsyn med matkontaktmaterialer
- økt kompetanse og bedre regelverksetterlevelse i virksomheter som importerer, samhandler, produserer og omsetter matkontaktmaterialer
- trygg bruk av matkontaktmaterialer
- økt kunnskap om nye trender innenfor matkontaktmaterialer

3.4 Organisering

Region Øst har hatt ansvaret for planlegging og gjennomføring av tilsynsprosjektet. Alle regioner har deltatt i gjennomføringen.

Hovedkontoret (HK), avdeling Mat, seksjon for fremmedstoffer og EØS er ansvarlig fagseksjon for prosjektet.

Prosjekteier: Avdelingsdirektør Mat Karina Kaupang

Prosjektansvarlig: Regiondirektør i region Øst Wenche Aamodt Furuseth

Styringsgruppe: Regiondirektør Wenche Aamodt Furuseth, seksjonssjef HK fremmedstoffer og EØS Marie Louise Wiborg, avdelingssjef Rita Aina Kvennejorde, prosjektleder Ågot Li

Prosjektgruppa – medlemmer

- Prosjektleder - Ågot Li, region Øst
- HKs fagperson – Julie Tesdal Håland, HK, avdeling Mat, seksjon fremmedstoffer og EØS
- Regional fagperson – Signe Sem, region Øst
- Regionale inspektører – Hilde Berge, region Sør og Vest, Linda Borgersen Holst, region Øst
- Kommunikasjon –HK, Arild S. Johannessen

Referansepersoner

- Interne: Jursit Silje Solbjør Eliassen, region Øst
- Eksterne: DTU, Fødevarestyrelsen i Danmark

3.5 Regelverksgrunnlag

Matloven er rammelov for Mattilsynet og gir oss blant annet hjemmel for å føre tilsyn med matkontaktmaterialer. Kontrollforskriften gjennomfører EUs kontrollforordning og gir bestemmelser om utførelsen av offentlige kontroller. Ny kontrollforordning trådte i kraft 7. april 2020, etter avsluttet tilsynsperiode.

Matkontaktforskriften gjennomfører flere forordninger. I tabellen under er bare de som er aktuelle for dette prosjektet nevnt:

- Forordning (EF) nr. 1935/2004 kalles rammeforordningen og har bestemmelser som gjelder for alle typer matkontaktmaterialer.
- Forordning (EF) nr. 2023/2006 om god produksjonspraksis gjelder alle typer matkontaktmaterialer
- Forordning (EU) nr. 10/2011 er plastforordningen som har detaljerte bestemmelser for matkontaktmaterialer i plast
- Forordning (EF) nr. 450/2009 om aktive og intelligente materialer og gjenstander
- Forordning (EF) nr. 282/2008 om resirkulerte plastmaterialer og -gjenstander i kontakt med næringsmidler

Lov/forskrift	Nasjonale bestemmelser	Relevante EU-forordninger gjennomført i lov/forskrift
Matloven ¹	Ja	Nei
Kontrollforskriften ²	Ja	(EF) nr.882/2004
Matkontaktforskriften ³	Ja	(EF) nr. 1935/2004 (EF) nr. 2023/2006 (EU) nr. 10/2011 (EF) nr. 282/2008 (EF) nr. 450/2009

Kravet om samsvarserklæring finner vi i matkontaktforskriften § 4. Det er et nasjonalt krav om at alle typer matkontaktmaterialer skal følges av en samsvarserklæring. I plastforordningen, artikkel 15, er det i tillegg et særskilt krav om samsvarserklæring for plastmaterialer. Vedlegg IV til denne forordningen beskriver hvilken informasjon som skal gis i samsvarserklæringen.

¹ Lov av 19. desember 2003 nr.124 om matproduksjon og mattrygghet

² Forskrift 22. desember 2008 nr.1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr

³ Forskrift 21. desember 1993 nr. 1381 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler

Andre veiledere og standarder for papp og papir

Siden dagens regelverk ikke har særskilte bestemmelser for papp og papir, må vi bruke andre kilder som støtte i vurderingen av samsvarserklæringer og underliggende dokumentasjon.

Vi har følgende dokumenter tilgjengelig på www.mattilsynet.no:

- [Nordisk veileder for papp og papir](#)
- [Tysk bransjestandard for papp og papir](#)

3.6 Gjennomføring

Matkontaktprosjektet ble planlagt i 2018 og gjennomført i 2019. Alle Mattilsynets fem regioner har deltatt.

3.6.1 Informasjon og veiledning til virksomhetene

Brev⁴ med informasjon om prosjektet og veiledning om aktuelt regelverk ble sendt til alle virksomhetene i målgruppen for prosjektet. Dette gjaldt produsenter, importører (også samhandel, dvs. handel innen EU/EØS) og grossister av matkontaktmaterialer i plast, fiber (papp/papir) og andre plantebaserte materialer.

I tillegg ble det sendt egne brev til virksomheter som ikke var registrert, men som drev meldepliktig aktivitet⁵.

3.6.2 Tema for tilsyn

Tilsynene ble utført som avtalte inspeksjoner etter fastsatt tilsynsmal og ved bruk av sjekklister og veileder utarbeidet spesielt for prosjektet. Hovedtema ved tilsynet var:

- Virksomhetens system for sporbarhet
- Samsvarserklæring for valgte matkontaktmaterialer
 - om den foreligger
 - informasjonen den gir
- Virksomhetens kunnskap om innholdet i samsvarserklæringen
- Merking av matkontaktmaterialene med informasjon om riktig og trygg bruk

I tillegg ble det kartlagt om det ble benyttet resirkulerte materialer og om virksomheten hadde aktive eller intelligente matkontaktmaterialer. Dette er materialer som er ment å ha en

⁴ Vedlegg 1 Brev til aktuelle virksomheter

⁵ Vedlegg 2 Brev til virksomheter som ikke var registrert

virkning på matvaren eller dens omgivelser (aktiv) eller overvåke endringer i matvaren og/eller dens omgivelser (intelligent).

I noen virksomheter vurderte vi dokumentasjonen som samsvarserklæringen bygger på – underlagsdokumentasjonen. Dette kan være analyseresultater, samsvarserklæringer for ingredienser i materialet, testbetingelser med mer.

For hver virksomhet ble det registrert om virksomheten hadde system for sporbarhet. I tillegg ble det for hvert matkontaktmateriale gitt en vurdering av samsvarserklæringens kvalitet, om virksomheten hadde kunnskap om innholdet i denne og om informasjon som grunnlag for riktig bruk fulgte matkontaktmaterialet.

4 Resultater

4.1 Omfang – antall virksomheter og matkontaktmaterialer

Det ble gjennomført tilsyn i alle Mattilsynets regioner og med totalt 46 virksomheter.

Tabell 1: Fordeling på antall- og type matkontaktvirksomhet:

	Antall virksomheter	Materiale: Plast	Materiale: Papp/papir	Både plast og papp/papir
Totalt	46	39	12	5

I hver av virksomhetene ble det vurdert samsvarserklæringer for minst ett matkontaktmateriale. Totalt ble 77 ulike matkontaktmaterialer vurdert: 64 for plastmateriale og 13 for papp/papir. Kartong med plastlag ble vurdert etter kravene i plastforordningen.

Tabell 2: Fordelingen av antall vurderte matkontaktmaterialer på type materiale:

	Antall materialer vurdert	Plast	Papp/papir
Totalt	77	64	13

Fordeling i Mattilsynets regioner er beskrevet i vedlegg 3.

4.2 System for sporbarhet

Alle virksomhetene hadde fungerende system for sporbarhet. To av virksomhetene ble vurdert å ha noen mangler i sporbarhetssystemet.

4.3 Samsvarserklæring

Av de 77 matkontaktmaterialene vi vurderte, var det sju det ikke kunne legges fram samsvarserklæring for. Dette gjaldt seks materialer i plast og ett i papp/papir. Flere av disse hadde opprinnelse i asiatiske land og var tatt inn til Norge via EU.

4.3.1 Kvaliteten på samsvarserklæringene

For at samsvarserklæringen skal ha en verdi for mottakeren, må den gi nok informasjon om materialet til å kunne bruke det på riktig måte. For plastmaterialer er det spesifiserte krav til innholdet i erklæringen, mens for papp og papir er det ikke detaljerte krav, kun de generelle som gjelder alle materialtyper.

Innholdet i samsvarserklæringene for **plastmaterialer** ble vurdert ut fra følgende sju punkter:

1. Navn/identitet og adresse på utsteder og ansvarlig produsent/importør
2. Navn på matkontaktmaterialet/gjenstanden
3. Dato for utstedelse og oppdatering for aktuelt produkt
4. Bekreftelse på samsvar med aktuelt regelverk
5. Informasjon om migrasjon (spesifikk- og totalmigrasjon)
6. Informasjon om DUA (Dual Use Additives – tilsetningsstoff som også kan ha virkning i næringsmidler)
7. Spesifikasjoner for bruk

Samsvarserklæringer for materialer i **papp/papir** ble vurdert ut fra de samme punktene med unntak av punkt 5 og 6 som kun gjelder for plastmaterialer.

Hver samsvarserklæring fikk en totalvurdering ut fra i hvilken grad det var gitt informasjon om disse punktene. Det ble brukt ulike skalaer for plast og papp/papir. Dette ble gjort fordi det for papp og papir er færre detaljerte regelverkskrav enn for plast og følgelig mindre grunnlag for å gradere kvaliteten.

Tabell 3: Vurdering av kvaliteten på samsvarserklæringen for **matkontaktmaterialer i plast**:

	God	Noe mangelfull	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Totalt	36	19	3	58

Tabell 4: Vurdering av kvaliteten på samsvarserklæringer for **matkontaktmaterialer i papp/papir**:

	God	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Totalt	7	5	12

4.3.2 Kunnskap om innholdet i samsvarserklæringen

Samsvarserklæringen skal følge matkontaktmaterialet fra leverandør til mottaker. Dette er viktig for å sikre at matkontaktmaterialet brukes på riktig måte og ikke utgjør en fare for mattryggheten ved at helseskadelige stoffer overføres til maten. Mottakeren har selv et ansvar for å sette seg inn i denne informasjonen for å kunne bruke matkontaktmaterialet på rett måte. Virksomhetene ble derfor bedt om å fortelle oss om innholdet i samsvarserklæringene og forklare oss hva dette betydde for deres bruk av matkontaktmaterialet. Ut fra inntrykket de ga, vurderte vi i hvilken grad de hadde kunnskap om matkontaktmaterialer og aktuelle krav i regelverket. Vi benyttet samme skala som for kvaliteten på samsvarserklæringene:

Tabell 5: Virksomhetens kunnskap - matkontaktmaterialer i **plast**:

	God	Noe mangelfull	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Totalt	36	15	7	58

Tabell 6: Virksomhetens kunnskap - matkontaktmaterialer i **papp/papir**:

	God	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Totalt	7	5	12

4.4 Merking

I matkontaktforskriften (forordning (EF) nr. 1935/2004 artikkel 15) er kravet om merking av alle typer matkontaktmaterialer beskrevet. Merkingen skal gi viktig informasjon til brukere som ikke har tilgang til samsvarserklæringen. Den kan gis på flere måter ut fra hvem som er mottakeren.

- Ved omsetning i detaljistledet skal firmanavnet være festet til produktet (på emballasjen). Den øvrige merkingen kan være på produktet eller emballasjen, men kan også være på en plakat i umiddelbar nærhet av produktet.
- Næringsmiddelprodusenten kan få merkingen fra leverandøren på selve produktet eller emballasjen, men kan også få den i dokumenter som følger matkontaktmaterialet.

Tabell 7: Vurdering av om **merkingen/informasjonen til neste ledd var tilfredsstillende**

	Plastmaterialer		Materialer i papp/papir		Totalt
	Ja	Nei	Ja	Nei	
Totalt	58	6	12	1	77

4.5 Vurdering av underlagsdokumentasjon for plastmaterialer

Underlagsdokumentasjonen er grunnlaget for samsvarserklæringen og er den dokumentasjonen som utstedervirksomheten har om matkontaktmaterialet. Dette kan være informasjon om testbetingelser, analyseresultater eller samsvarserklæringer/datablad for bestanddeler eller ingredienser i matkontaktmaterialet.

Tre av regionene (Sør og Vest, Øst og Stor-Oslo) vurderte underlagsdokumentasjonen for samsvarserklæringene for totalt ti matkontaktmaterialer. Av disse ti ble det samtidig tatt ut prøve av fire matkontaktmaterialer for analyse som del av Mattilsynets overvåkings- og kartleggingsprogram (OK-program) for 2019. Resultatene fra analysene vil bli publisert i en egen OK-rapport.

For alle de ti matkontaktmaterialer hvor det ble bedt om å få se underlagsdokumentasjon, kunne virksomhetene legge fram dette. Det er ikke forventet at slik dokumentasjon er tilgjengelig hos virksomheten, men Mattilsynet som tilsynsmyndighet kan be om å få denne forelagt. De fleste virksomhetene må da få dokumentasjonen tilsendt fra sin leverandør.

Gjennomgangen av underlagsdokumentasjon viste at det i noen tilfeller ikke var samsvar mellom angitte bruksområder i samsvarserklæringen og de testene som var foretatt av det aktuelle matkontaktmaterialiet. På grunn av dette valgte to virksomheter å ta produktet ut av sitt sortiment. Andre endret enten bruksområde eller fikk foretatt ny testing av matkontaktmaterialiet.

4.6 Registrering av aktive- og intelligente matkontaktmaterialer

Kartlegging i alle virksomhetene viste at seks virksomheter produserer, importerer eller har aktive matkontaktmaterialer. Alle seks oppga at de har absorbenter («pad»; matte som er aktiv ved å ta opp overflødig væske i næringsmiddelpakninger med for eksempel fersk fisk eller ferskt kjøtt). Det var ingen av virksomhetene som oppga å produsere, importere eller bruke intelligente matkontaktmaterialer.

4.7 Bruk av resirkulert materiale

Det er nå økt oppmerksomhet på dette med sirkulær økonomi og bruk av resirkulert materiale. Virksomhetene fikk spørsmål om det var brukt resirkulerte materialer i sine produkter. Det er en egen forordning som gjelder for materialer av resirkulert plast, forordning (EF) nr. 282/2008 om resirkulerte plastmaterialer og -gjenstander i kontakt med næringsmidler. Tilsvarende detaljert forordning har vi ikke for materialer i papp og papir. Det grunnleggende kravet om at matkontaktmaterialer er trygge skal uansett være oppfylt.

En av produsentene av matkontaktmateriale av plast oppga å benytte resirkulert plast. Denne platen var produsert ved en prosess vurdert av EFSA (den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet). EU har startet et godkjenningssløp for EFSA-vurderte resirkuleringsprosesser. To produsenter av matkontaktmateriale i papp/papir benyttet noe resirkulert materiale i sine produkter. Begge hadde samsvarserklæringer for de aktuelle produktene.

4.8 Vurdering av resultatene

Vi nådde resultatmålet for omfanget av prosjektet. Alle Mattilsynets fem regioner har deltatt og utført minst det antall inspeksjoner som var forventet. Samlet har regionene gjennomført inspeksjon i 46 virksomheter der matkontaktmaterialer i plast og/eller papp/papir er vurdert. I disse virksomhetene er samsvarserklæringer og underlagsdokumentasjon vurdert som planlagt. Vi tok også ut prøver som del av Mattilsynets OK-program der det ble vurdert som aktuelt. Resultatene fra disse er ikke med i denne rapporten.

4.8.1 System for sporbarhet

Det er betryggende at alle de 46 kontrollerte virksomhetene hadde fungerende system for sporbarhet. To av disse rettet raskt opp mangler som ble funnet i systemene deres.

4.8.2 Samsvarserklæringer

Forventningen var at samsvarserklæring kunne legges fram for alle de vurderte materialene. Det var størst usikkerhet om materialer i fibermaterialer som papp og papir. Dette fordi det ikke er detaljerte regelverkskrav for denne type materialer, slik som det er for plastmaterialer.

Samlet sett manglet det samsvarserklæring for 9% av de vurderte matkontaktmaterialene. Det var positivt at av disse var det bare ett matkontaktmateriale i papp/papir. Tilsvarende var det ikke bra at så mange som seks plastmaterialer manglet samsvarserklæring. Dette gjaldt kjøkkenutstyr og ulike typer lokk/korker.

Resultatet for matkontaktmaterialer i papp og papir viser at denne delen av bransjen har gjort en innsats for å gi mottakerne informasjon ved bruk av samsvarserklæringen.

Selv om vi forventet å få samsvarserklæringer for materialene i plast, var det likevel positivt at det var 91% med samsvarserklæring nå mot 78% i prosjektet gjennomført i 2014.

4.8.3 Kvaliteten på innholdet og kunnskap om innholdet i samsvarserklæringen

Riktig bruk av matkontaktmaterialene forutsetter at informasjonsflyten fra et ledd til det neste leddet gis på en slik måte at bruksbetingelsene er mulig å forstå for den som skal følge dem. Samsvarserklæringen er viktig for å sikre at informasjonen følger matkontaktmaterialet gjennom hele kjeden fram til siste ledd før detaljist.

Resultatet viser at bare ca. 60% av samsvarserklæringene er vurdert å gi den informasjonen som regelverket krever. Når kunnskapen også er vurdert som mangelfull hos ca. 40% av virksomhetene som skal lese og forstå denne informasjonen, er det mange som ikke er oppmerksomme på at viktig informasjon kan være utelatt i samsvarserklæringen. Dette kan føre til feil bruk av matkontaktmaterialene og med det mulig overføring til mat/drikke av kjemiske stoff som kan være helseskadelige.

Kvaliteten på innholdet i samsvarserklæringene for materialer i plast var ikke så god som ønsket, men resultatet viser likevel en vesentlig forbedring fra forrige prosjekt i 2014 der bare 28% ble vurdert som gode ut fra tilnærmet de samme kriteriene.

4.8.4 Merking

Tydelig merking av bruksområde og eventuelle begrensninger, bidrar også til trygg bruk av matkontaktmaterialene.

Resultatene ble vurdert å være i henhold til regelverkskravene for 70 av 77 vurderte matkontaktmaterialer. Det er betryggende at så stor andel følges av slik merking. I noen tilfeller oppveier merkingen noe manglende informasjon i samsvarserklæringene.

Ved omsetning i detaljistleddet er det ikke krav om at samsvarserklæringen følger produktet. Riktig merking på produktet eller på annen måte tilgjengelig informasjon om bruksområde for kjøper, er derfor spesielt viktig ved salg i siste ledd direkte til forbruker.

4.8.5 Underlagsdokumentasjon

Samsvarserklæringen er et sammendrag av informasjonen fra underlagsdokumentasjonen. Det er derfor hensiktsmessig å vurdere disse dokumentene i sammenheng. Vurdering av slik dokumentasjon er krevende.

Gjennomgangen av underlagsdokumentasjon viste at det er nødvendig for den som utsteder samsvarserklæringen å ha noe kunnskap om matkontaktmaterialer og regelverket for å gi neste ledd riktig informasjon for trygg bruk. Virksomhetene må selv være bevisste på ansvaret de har for at matkontaktmaterialene brukes slik at de ikke utgjør en fare for forbrukerne.

4.8.6 Øvrige resultater

Kartleggingen av aktive og intelligente materialer viste at det bare er aktive materialer som virksomhetene som var med i prosjektet har. Disse er ment for bruk som absorberer i pakninger med fersk fisk eller kjøtt.

Det at ingen virksomheter brukte intelligente matkontaktmaterialer, kan tyde på at slike materialer fortsatt har et begrenset bruksområde. Prosjektets registreringer gir imidlertid for dårlig grunnlag til å si noe sikkert om dette.

Kartleggingen viste at resirkulerte materialer til matkontaktmaterialer i direkte kontakt med næringsmidler benyttes i liten grad. Bruk av resirkulert plast til matkontaktmateriale skal være produsert i henhold til forordning (EF) nr. 282/2008 om resirkulerte plastmaterialer og – gjenstander i kontakt med næringsmidler⁶. Den ene virksomheten som benyttet resirkulert matkontaktmateriale i plast, dokumenterte at deres prosess var vurdert av EFSA (den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet).

⁶ Matkontaktforskriften, forordning (EF)nr. 282/2008 om materialer og gjenstander av resirkulert plast som er meinte for å kome i kontakt med næringsmiddel, og om endring av forordning (EF) nr. 2023/2006.

4.8.7 Effektmålene

Vi hadde satt mål for hva vi ville oppnå med prosjektet og vurderer de fire målene slik:

- 1. Effektivt og enhetlig tilsyn med matkontaktmaterialer**
prosjektet har bidratt til at alle regionene i Mattilsynet har fått opplæring i matkontaktregelverket og har gjennomført tilsyn etter samme tilsynsmal og sjekkliste
- 2. Økt kompetanse og bedre regelverksetterlevelse i virksomheter som importerer, samhandler, produserer og omsetter matkontaktmaterialer**
vårt tilsyn med- og informasjon til virksomhetene bidrar til større bevissthet om deres ansvar for å sikre trygge matkontaktmaterialer gjennom å kjenne og etterleve regelverkskravene
- 3. Trygg bruk av matkontaktmaterialer**
vårt tilsyn med riktig informasjon i samsvarserklæringer og korrekt merking av matkontaktmaterialer bidrar til tryggere bruk
- 4. Økt kunnskap om nye trender innenfor matkontaktmaterialer**
kartlegging av markedet og oppfølging av bruksområder for nye matkontaktmaterialer har vist at det er viktig at myndighetene følger med i tiden og setter inn tiltak der det er usikkerhet om mattryggheten er i varetatt.

4.9 Konklusjon

Tilsyn og veiledning har bidratt til at virksomheter som produserer, importerer/samhandler og omsetter matkontaktmaterialer har blitt mer bevisste på hvor viktig det er å ha en god samsvarserklæring og å ha kunnskap til å forstå innholdet i den. Merkingen av matkontaktmaterialene var gjennomgående god og viser at brukeren i de fleste tilfellene får informasjon om bruksområde for matkontaktmaterialet eller gjenstanden.

For ca. 40% av samsvarserklæringene vi vurderte var ikke kvaliteten på informasjonen god nok. I flere tilfeller var heller ikke informasjonen tilstrekkelig dokumentert i underlagsdokumentasjonen. Dette, sammen med stadig utvikling og bruk av nye materialer som ikke er like detaljregulert som plast, gjør at Mattilsynet må fortsette å ha god kommunikasjon med bransjen, gi veiledning og føre tilsyn med matkontaktmaterialer og dokumentasjonen som skal følge disse fram til siste ledd før detaljist.

Alle Mattilsynets regioner har økt sin kunnskap om matkontaktmaterialer og har gjennomført tilsyn ved bruk av samme metode og tilsynsverktøy. Dette bidrar til enhetlig og effektivt tilsyn i Norge.

Vedlegg 1 Brev til aktuelle virksomheter

Til produsenter, importører og grossister av matkontaktmaterialer

INFORMASJON OM NASJONALT TILSYNSPROSJEKT PÅ MATKONTAKTMATERIALER

Mattilsynet skal gjennomføre et **nasjonalt tilsynsprosjekt på matkontaktmaterialer i 2019**. Matkontaktmaterialer er materialer og gjenstander som er i kontakt med mat, beregnet for kontakt med mat eller som med rimelighet kan forventes å komme i kontakt med mat. Vi vil utføre tilsyn hos produsenter, importører og grossister av matkontaktmaterialer av plast, papp og papir.

Litt om Mattilsynet

Mattilsynet er statens tilsyn for planter, dyr, fisk og næringsmidler. Vi fører tilsyn med hele matproduksjonskjeden. I denne kjeden inngår også matkontaktmaterialene. Vi har derfor ansvaret for å føre tilsyn med at produksjon, import, omsetning og bruk av matkontaktmaterialer i Norge er i samsvar med regelverket og at mattryggheten er ivaretatt.

Matkontaktmaterialer og regelverket

Regelverket for matkontaktmaterialer er omfattende og i stor grad EU-basert. I Norge er det matkontaktforskriften som gjelder. Denne forskriften gjennomfører EUs forordninger for matkontaktmaterialer, blant annet forordning (EF) nr 1935/2004 om materialer og gjenstander i kontakt med næringsmidler og forordning (EF) nr 2023/2006 om god produksjonspraksis (GMP). Begge forordningene gjelder alle typer av materialer og gjenstander.

Den norske matkontaktforskriften gjennomfører også forordning (EU) nr 10/2011 om plastmaterialer og gjenstander som er bestemt å komme i kontakt med næringsmidler.

For papp og papir gjelder de generelle bestemmelsene.

Meldeplikt i regelverket

Produsenter, importører og grossister av matkontaktmaterialer skal melde fra til Mattilsynet om sin virksomhet. Bakgrunnen for denne meldeplikten, er at Mattilsynet må kjenne til aktørene i markedet for å kunne føre tilsyn med at matkontaktmaterialene som omsettes i Norge er trygge.

Melding til Mattilsynet gjøres elektronisk ved å gå inn via Mattilsynet sin skjematjeneste på www.mattilsynet.no og velge knappen «skjema».

- Dersom dere ikke er registrert med aktiviteten matkontaktmaterialer tidligere skal dere benytte skjemaet «Ny næringsmiddelvirksomhet inkludert matkontaktmaterialer».
- Ved endring av allerede registrerte opplysninger for aktiviteten matkontaktmaterialer skal dere benytte skjemaet «Endre eksisterende næringsmiddelvirksomhet».
- Dere kan også finne skjemaene i skjemakatalogen i Altinn.

Bakgrunn for prosjektet

Prosjektet er en oppfølging av et nordisk tilsynsprosjekt som Mattilsynet deltok i i 2013 - 2015. Hovedfunnene her var at informasjonen som ble gitt i samsvarserklæringene ikke var god nok og at virksomheter som drev med import/samhandel av matkontaktmaterialer hadde for liten kunnskap på området.

Gjennom prosjektet ønsker vi å bidra til økt kompetanse og bedre regelverksetterlevelse i virksomheter som importerer, samhandler, produserer og omsetter matkontaktmaterialer.

Vi ønsker også å få økt kunnskap om nye trender innenfor matkontaktmaterialer. Vi ser mellom annet at utviklingen i dag går mot å erstatte plastmaterialer med fiberprodukter.

Matkontaktmaterialer brukes i alle ledd i matkjeden og omfatter et stort spekter av materialer. Manglende regelverksetterlevelse og feil bruk av matkontaktmaterialer kan bidra til å gjøre maten utrygg.

Fokus for tilsynet

• Samsvarserklæringer

I alle trinn i produksjonskjeden, fra utgangsstoff til ferdig produkt, skal matkontaktmaterialet følges av dokumentasjon på at materialet/gjenstanden er i samsvar med regelverket. Dokumentet det er krav om, kalles en samsvarserklæring eller «Declaration of compliance». I Norge er det krav om at alle matkontaktmaterialer skal følges av en slik samsvarserklæring, uavhengig av type materiale. Kravet gjelder fram til og med grossistleddet.

For plastmaterialer er det detaljerte bestemmelser til hvilken informasjon en samsvarserklæring skal inneholde, mens papp og papir bare omfattes av de generelle bestemmelsene i forskriften.

Vi vil vurdere samsvarserklæringene for 1-2 produkt per virksomhet.

• Merking

Materialer og gjenstander som er beregnet for kontakt med næringsmidler har spesifikke krav til merking. Dette innebærer mellom annet navn/firma og adresse, at produktet er ment for kontakt med næringsmidler og instruksjoner for sikker og hensiktsmessig bruk. Sistnevnte er særlig viktig for å sikre trygg bruk og trygg mat.

- **Sporbarhet**

Virksomheten skal ha systemer som gjør det mulig å identifisere fra hvilke og til hvilke foretak det er levert materialer/gjenstander/stoffer (ett skritt tilbake og ett skritt frem). Dette er mellom annet viktig dersom mangelfulle produkter må trekkes tilbake fra markedet.

- **Underliggende dokumentasjon**

I noen av virksomhetene vil vi også undersøke dokumentasjonen som informasjonen i samsvarserklæringene er hentet ut fra, også kalt «underliggende dokumentasjon». Dette kan være analysesvar, beskrivelse av analysemetoder, samsvarserklæringer og datablad for de ulike bestanddelene/ingrediensene i et matkontaktmateriale.

- **Aktive og intelligente materialer**

Aktive materialer er beregnet på å forlenge holdbarheten eller forbedre tilstanden til emballerte næringsmidler (f.eks. pute som trekker til seg fukt). *Intelligente* materialer overvåker tilstanden til emballerte næringsmidler eller miljøet rundt slike næringsmidler (f.eks. tid- og temperaturmåler).

Som en ekstra effekt av tilsyn med virksomhetene i dette prosjektet, skal vi kartlegge slike materialer.

- **Analyser av matkontaktmaterialer**

I virksomheter som importerer produkter som består både av fibermateriale (f.eks. bambus) og plast (f.eks. melamin/resiner), vil det kunne bli aktuelt med prøveuttak for analyse av innhold av formaldehyd.

Når og hvem kan forvente tilsyn

Mattilsynet skal i perioden fra **1. januar til 30. juni 2019** føre tilsyn med minst 40 matkontaktvirksomheter. Avgrensing blir gjort i forhold til:

- Materialer av plast, papp og papir
- Produsenter, importører og grossister av plast, papp- og papirmaterialer
 - Import regnes her som både handel innen EØS (samhandel) og handel med tredjeland (ikke nasjonale grossister)
 - Importør kan være næringsmiddelvirksomhet med egen import av matkontaktmaterialer
- Virksomheter med regional/nasjonal omsetning

- Særlig fokus på produsenter knyttet til sjømat.

Dersom dere ikke har blitt kontaktet av Mattilsynet innen utgangen av juni er dere ikke blitt valgt ut for tilsyn i dette prosjektet.

Avtalte inspeksjoner

Mattilsynet vil ta kontakt før vi kommer på tilsyn. Tilsynet vil bli en inspeksjon med fokus på dokumentasjon. For å gjøre inspeksjonene så effektive som mulig både for dere og oss, vil vi avtale tidspunkt for inspeksjonen. En person med ansvar for matkontaktmaterialer må være til stede ved inspeksjon. Vi vil forsøke å velge ut hvilke produkter vi ønsker å vurdere før inspeksjonen.

Resultatene fra prosjektet

Hver inspeksjon vil bli fulgt opp med en tilsynsrapport for hver virksomhet der det framgår hva Mattilsynet har sett på og hvordan dette er vurdert. I de tilfellene der dokumentasjon, merking eller sporbarhet har mangler i forhold til informasjon som er viktig for mattryggheten, vil vi gi pålegg om retting med henvisning til krav i regelverket.

Offentliggjøring av sluttrapport

Etter at tilsynsperioden er over, vil resultatene fra inspeksjonene bli samlet i en sluttrapport

Mattilsynet er underlagt alminnelige regler for offentlig forvaltning. Rapportene vil på vanlig måte bli synlige på Mattilsynets postlister.

Sluttrapporten skal være ferdig i februar 2020. I rapporten vil det fremgå hvilke virksomheter som har blitt besøkt. Sluttrapporten vil bli forelagt relevante bransjeorganisasjoner før publiseringen. Rapporten med resultater vil bli offentliggjort på www.mattilsynet.no samtidig som vi publiserer en nyhetsmelding om resultatene.

Mer informasjon

For mer informasjon om matkontaktmaterialer: www.mattilsynet.no, velg **Mat og vann** /

Produksjon av mat / Matkontaktmaterialer (emballasje).

For spørsmål knyttet til prosjektet send epost til matkontakt@mattilsynet.no.

Med hilsen

Ågot Li

Seniorrådgiver/veterinær

Prosjektleder for Nasjonalt tilsynsprosjekt på matkontaktmaterialer

Vedlegg 2 Brev til virksomheter som ikke var registrert

PRODUSENTER, IMPORTØRER OG GROSSISTER AV MATKONTAKTMATERIALER MÅ REGISTRERE SEG

Mattilsynet fører tilsyn med matkontaktmaterialer. Dette er materialer og gjenstander som er i kontakt med mat, beregnet for kontakt med mat, eller som man kan forvente vil komme i kontakt med mat.

Vi er nå i gang med å planlegge et nasjonalt tilsynsprosjekt som skal gjennomføres i 2019. Aktuelle virksomheter å føre tilsyn med er virksomheter som driver en eller flere av aktivitetene import, samhandel, produksjon eller omsetning av matkontaktmaterialer i plast, papp og papir.

Meldeplikt

I forbindelse med kartlegging av virksomheter ser vi at dere driver med aktiviteter på dette området. Virksomheter som skal starte produksjon, import eller salg en gros av matkontaktmaterialer har meldeplikt. Vi kan ikke se at dere er registrert i Mattilsynet sitt register.

Dere må registrere opplysninger om virksomheten og driften via Mattilsynet sin skjematjeneste på nettsiden www.mattilsynet.no. Dere må velge knappen «skjema» og bruke skjemaet «Ny næringsmiddelvirksomhet inkludert matkontaktmaterialer».

Dere finner mer informasjon om registrering her:

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/produksjon_av_mat/matkontaktmaterialer/importorer_og_producenter_av_matkontaktmaterialer_maa_melde_seg.12555

Informasjon om krav til matkontaktmaterialer

Dere finner mer informasjon om matkontaktmaterialer og hvilke regelverkskrav som gjelder, her: https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/produksjon_av_mat/matkontaktmaterialer/

Samsvarserklæring er et sentralt krav for matkontaktmaterialer. Dette er en skriftlig erklæring hvor det attesteres at matkontaktmaterialet er i overensstemmelse med kravene i

forskriften, jf matkontaktforskriften § 4a. I Norge har vi et nasjonalt krav om at alle matkontaktmaterialer skal ha en samsvarserklæring ved omsetning i annet ledd enn detaljleddet.

Dere finner mer informasjon om kravet til samsvarserklæring her:

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/produksjon_av_mat/matkontaktmaterialer/samsvars_erklaering_skriftlig_erklaering.3215

Vedlegg 3 Resultater fordelt på Mattilsynets regioner

Resultatene fordelt på Mattilsynets regioner som har utført tilsynet:

Tabell 1 – med regioner: Antall virksomheter med fordeling på regioner, antall- og type matkontaktvirksomhet:

Region	Antall virksomheter	Materiale: Plast	Materiale: Papp/papir	Både plast og papp/papir
Nord	4	4	0	
Midt	10	7	3	
Sør og Vest	10	10	1	1
Øst	10	8	2	
Stor-Oslo	12	10	6	4
Totalt	46	39	12	5

Tabell 2 – med regioner: Fordelingen av antall vurderte matkontaktmaterialer på region og på type materiale:

Region	Antall materialer vurdert	Plast	Papp/papir
Nord	4	4	0
Midt	24	20	4
Sør og Vest	16	15	1
Øst	14	12	2
Stor-Oslo	19	13	6
Totalt	77	64	13

Tabell 3 – med regioner: Kvaliteten på samsvarserklæringen for **matkontaktmaterialer i plast**:

Region	God	Noe mangelfull	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Nord	2	2	0	4
Midt	16	4	0	20
Sør og Vest	5	6	0	11
Øst	4	5	2	11
Stor-Oslo	9	2	1	12
Totalt	36	19	3	58
Totalt i %	62%	33%	5%	100%

Tabell 4 – med regioner: Kvaliteten på samsvarserklæringer for **matkontaktmaterialer i papp/papir**:

Region	God	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Nord	0	0	0
Midt	2	2	4
Sør og Vest	0	1	1
Øst	2	0	2
Stor-Oslo	4	1	5
Totalt	7	5	12

Tabell 5 – med regioner: Virksomhetens kunnskap - **matkontaktmaterialer i plast**:

Region	God	Noe mangelfull	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Nord	3	1	0	4
Midt	20	0	0	20
Sør og Vest	3	8	0	11
Øst	1	4	6	11
Stor-Oslo	9	2	1	12
Totalt	36	15	7	58

Tabell 6 – med regioner: Virksomhetens kunnskap - **matkontaktmaterialer i papp/papir**:

Region	God	Mangelfull	Antall med samsvarserklæring
Nord	0	0	0
Midt	4	0	4
Sør og Vest	0	1	1
Øst	2	0	2
Stor-Oslo	4	1	5
Totalt	7	5	12

Tabell 7 – med region: Vurdering av om **merkingen/informasjonen til neste ledd** var tilfredsstillende

Region	Plastmaterialer		Materialer i papp/papir		Totalt
	Ja	Nei	Ja	Nei	
Nord	4	0	0	0	4
Midt	20	0	4	0	24
Sør og Vest	14	1	1	0	16
Øst	10	2	2	0	14
Stor-Oslo	10	3	5	1	19
Totalt	58	6	12	1	77